

Інклюзивний розвиток регіонів України на основі соціального підприємництва: економічні виклики та перспективи

Дмитро Ткач,

*доктор філософії з економіки, науковий співробітник,
Державна установа «Інститут досліджень
науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України», м. Київ, Україна,
e-mail: dtkach1994@gmail.com,
ORCID: 0009-0009-1401-3324*

В умовах post-COVID відновлення та війни в Україні особливої актуальності набуває пошук ефективних механізмів забезпечення інклюзивного розвитку регіонів. Соціальне підприємництво виступає одним із важливих інструментів такого розвитку, оскільки дозволяє одночасно вирішувати соціальні проблеми та стимулювати економічне зростання на місцевому рівні [1].

Теоретичні та практичні аспекти соціального підприємництва досліджено у працях українських науковців. Зокрема, організаційно-правові механізми створення соціальних підприємств розглянули Долуда Л. та Назарук В. [1], інституційні засади їх розвитку висвітлено у дослідженнях Свинчука А. [2]. Водночас, враховуючи нові соціально-економічні виклики, пов'язані з воєнним станом, потребують поглибленого вивчення питання адаптації соціального підприємництва до сучасних умов регіонального розвитку.

Метою дослідження є визначення ключових викликів та перспектив розвитку соціального підприємництва як інструменту забезпечення інклюзивного розвитку регіонів України.

За результатами дослідження встановлено, що основними викликами розвитку соціального підприємництва в регіонах України є:

1. Недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності соціальних підприємств;
2. Обмежений доступ до фінансових ресурсів та інвестицій;
3. Низький рівень обізнаності населення щодо можливостей соціального підприємництва;
4. Недостатня інституційна підтримка на регіональному рівні;
5. Складнощі з масштабуванням успішних соціально-підприємницьких ініціатив [2].

Водночас, аналіз сучасного стану розвитку соціального підприємництва в Україні свідчить про наявність значного потенціалу для його розвитку [5]. За даними каталогу соціальних підприємств України, станом на 2023 рік в країні функціонує понад 150 соціальних підприємств, більшість з яких зосереджена у великих містах. При цьому спостерігається тенденція до збільшення кількості соціальних підприємств у невеликих містах та сільській місцевості [3].

Перспективними напрямками розвитку соціального підприємництва в регіонах України є [4]:

1. Створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб та ветеранів;
2. Розвиток інклюзивних освітніх програм та працевлаштування людей з інвалідністю;
3. Впровадження екологічних ініціатив та circular есоному проєктів;
4. Розвиток соціальних послуг на місцевому рівні;
5. Реалізація проєктів у сфері відновлення постраждалих територій.

Для активізації розвитку соціального підприємництва в регіонах України пропонується [5]:

- Розробити та прийняти спеціальний закон про соціальне підприємництво;
- Створити регіональні фонди підтримки соціального підприємництва;
- Запровадити податкові пільги для соціальних підприємств;
- Розвивати освітні програми з соціального підприємництва;
- Стимулювати створення кластерів соціального підприємництва.

Реалізація запропонованих заходів дозволить посилити роль соціального підприємництва у забезпеченні інклюзивного розвитку регіонів України та сприятиме вирішенню актуальних соціально-економічних проблем на місцевому рівні [3, 4].

Ключові слова: інклюзивний розвиток; соціальне підприємництво; регіон; виклики; перспективи.

Список використаних джерел

1. Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2023. 92 с.
2. Свинчук А.А. Організаційні механізми розвитку соціальних підприємств в Україні. Вісник КНУТД. 2023. №3. С. 88-96.
3. *Smart specialisation and social innovation: from policy relations to opportunities and challenges. JRC Technical Report. European Commission, 2023. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130277>*
4. *Social Enterprise in Central and Eastern Europe: Theory, Models and Practice / Ed. by J. Defourny, M. Nyssens. Routledge, 2024. 312 p.*
5. *Ukraine Social Enterprise Development Strategy 2030. UNDP Ukraine, 2023. 56 p.*